

Gespecialiseerd in het plagen van gras

Mollen, muizen, engerlingen... Plaagdieren kunnen veel schade aanrichten aan grasland. De methoden om ze te bestrijden zijn de laatste jaren beperkter geworden, chemisch bestrijden is zelfs uitgesloten. De schade bij individuele veehouders lijkt toe te nemen.

TEKST ALICE BOOIJ

Met alle aandacht die grasland en het managen daarvan krijgen, blijft het vaak stil rond het onderwerp plaagdieren. Overlast van bijvoorbeeld muizen, engerlingen of emelten komt zeker voor. Maar vaak is het heel incidenteel, regionaal, verbonden aan een bepaald seizoen of een bepaalde grondsoort en daarmee treft het meestal enkele veehouders. Die veehouders hebben dan een flink probleem, omdat het toepassen van chemische middelen om de plaagdieren te bestrijden verboden is. Daardoor ontstaat er stiltesaan de laatste jaren meer overlast, zo signaleert Arie van der Wal, ruwvoerspecialist bij Agrifirm, voorzichtig. Hij vergelijkt de huidige situatie rondom de plaagdieren met die van vijftien jaar geleden. 'Het aantal incidenten lijkt toe te nemen.'

Onvoorspelbare muizen

Wie aan problemen met plaagdieren denkt, kan al gauw het voorbeeld aanhalen van de enorme muizenplaag. In 2015 dreef die verschillende veehouders uit Friesland tot wanhoop. De muizen maakten van grasland een bruine gatenkaas, waarbij naar schatting zo'n 900 veehouders achterbleven met een schadepost die tientallen miljoenen euro's bedroeg.

'Tientallen jaren is er niets aan de hand geweest en dan ineens is het een plaag', evalueert Gerbert Roerink van Wageningen UR, die aangeeft dat het onder water zetten van percelen de beste manier is gebleken om de muizen te bestrijden. 'Het is niet te voorspellen of en wanneer zo'n muizenplaag weer de kop opsteekt.' Duidelijk is wel dat grondsoort voor plaagdieren een belangrijke rol speelt. Met name bedrijven op veengronden en gronden met veen op klei hadden last van de muizenschade. Een ander plaagdier, de engerling, is juist weer niet te vinden op die venige grond, maar vooral in de zandgebieden. Ook daar heerst de indruk dat het probleem langzaam groter wordt. In 2009 werden de zuidelijke en oostelijke zandgronden getroffen door een engerlin-

genplaag. Daarna leek het rustiger te worden, maar ook het afgelopen jaar staken de engerlingen op verschillende percelen weer de kop op. 'Vaak in combinatie met droogteschade, waardoor het sowieso nodig was om door te zaaien of herinzaai toe te passen', aldus Van der Wal, die aangeeft dat beregenen schade voorkomt. 'Opbrengsterving heb je dan nog wel.'

Engerling heeft hekel aan frezen en rollen

Versillende praktijknetwerken zijn actief om ervaringen rondom het bestrijden van de engerlingen uit te wisselen. Zoals in de Achterhoek, waar blijkt dat de engerlingen een hekel hebben aan rollen en andere bewerkingen op het grasland. Tenminste wanneer het over de engerling gaat als larve van de meikever. 'Die zijn dik en vet, rollen helpt', geeft Van der Wal aan.

Klaas van Rozen van Wageningen UR geeft aan dat bij een perceel met een jarenlange engerlingenhistorie een intensieve grondbewerking voorafgaand aan herinzaai helpt. Frezen bijvoorbeeld doodt meer dan 80 procent van de engerlingen van de meikever. 'We gaan momenteel na of de populatie weer terugkeert en of de stroken met grasvarianten en compost die na het frezen zijn aangelegd, bestand zijn tegen engerlingenschade. We moeten meer naar de basis kijken en nagaan of we met een weerbare vegetatie en bodem schade kunnen voorkomen, aangevuld met gerichte teeltmaatregelen.'

Van Rozen heeft het over de proeven bij proefboerderij De Marke en een veehouder in Schijf, waar engerlingen een blijvende zorg zijn. 'We onderzoeken de relatie tussen verschillende dichtheden engerlingen, schade, gras- en bodemfactoren en diverse teeltmaatregelen. Meer en meer wordt duidelijk dat ook factoren zoals vocht, graskeuze en bodemweerbaarheid een rol spelen. Komende twee jaar verwachten we met deze kennis tot goede beheersstrategieën te komen voor de veehouder.' Vergeleken met de larven van de meikever zijn de larven van de rozenkever kleiner en overleven ze de bewerkin-

gen op het grasland, vertelt Michael van der Schoot, begeleider bij het ZLTO-netwerk rondom engerlingen. Met name in West-Brabant zijn de engerlingen van de rozenkever actief. 'We zoeken de oplossing in een andere teeltbenadering, vruchtwisseling en management', aldus Van der Schoot, die aangeeft nog niet het ei van Columbus te hebben voor de bestrijding. Jarenlang onderzoek en uitwisseling van informatie heeft namelijk één gemeenschappelijke conclusie opgeleverd. 'Het is een raar soort willekeur wanneer de engerlingen een probleem worden. Bovendien is er geen correlatie tussen het aantal engerlingen in het perceel en de schade.' Hij vat het samen: 'Verklaringen hebben we wel, maar oplossingen niet.' Deze constatering is ongetwijfeld ook de reden dat de animo voor het netwerk blijft toenemen.

Beter management, minder emelten

Er zijn overigens ook plaagdieren die niet vaak meer voor veel problemen zorgen: de emelten. 'De problemen met emelten zijn de laatste jaren in grasland juist verminderd', geeft Van Rozen aan. In het verleden waren de emelten in het voorjaar een probleem, luidt de ervaring van Van der Wal en hij voegt eraan toe dat de langpootmuggen graag eieren leggen in percelen waar aan het einde van het seizoen nog behoorlijk gras staat.

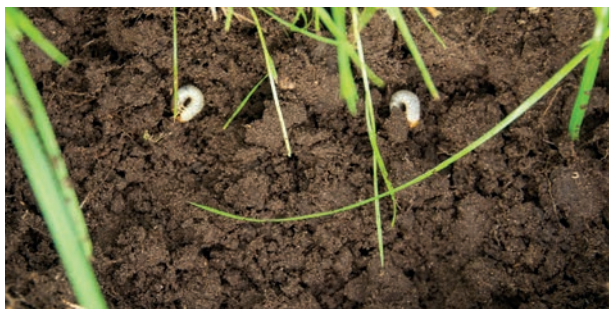
'Vooral door de verfijning in graslandmanagement zorgen melkveehouders ervoor dat ze ook het najaarsgras goed benutten en daarmee de grasmat kort de winter in laten gaan.' Streven naar minimaal 65 procent eiwit van eigen land gaat dat nog meer stimuleren, geeft Van der Wal aan. 'Daarmee lijkt de problematiek met emelten de laatste jaren al veel kleiner te zijn.'

Ritnaalden worden als plaagdier ook regelmatig genoemd, maar dan in verband met de maisteelt op gescheurd grasland. In grasland leveren de ritnaalden eigenlijk geen problemen op. 'Vaak zitten ze in dezelfde percelen als waar ook de engerlingen te vinden zijn', noemt Van der Wal.

Mollen moet

Uit de rij van plaagdieren blijft de mol nog over. De ondergrondse wroeter is bij elke melkveehouder bekend. Veel mollen, en dus mollenbulten, resulteert in een hoog ruwasgehalte in de kuil. 'Daarmee komen ook schimmels en bacteriën onder het plastic', noemt Van der Wal. Wie kwaliteit wil inkuilen, vangt mollen. Daarmee is de bestrijding van mollen, vergeleken met de andere plaagdieren, simpel. 'Maar als je ze niet hebt, is het ook niet goed. Dan is de bodem zo slecht dat er geen mol te vinden is. Dan heb je een nog groter probleem.' |

De meest schadelijke ongedierteplagen in grasland

Engerlingen

Engerlingen zijn larven van bladspruitkevers, waaronder de meikever en de rozenkever. Ze vreten de graswortels aan die onder tegen de grazode liggen. Hierdoor laat de grazode los. Geelverkleuring en uiteindelijk afsterven is het resultaat. De vraatschade geeft holle plekken. Herinzaai of doorzaai is noodzakelijk.

Emelten

Emelten zijn de larven van de langpootmug. Ze voeden zich met afgestorven plantendelen, maar als ze ouder worden, vreten ze ook aan levende planten. Emelten zijn op te sporen door grasplaggen van vier centimeter dik onder te dompelen in een emmer met vijf liter water en één kilo zout.

Muizen

De muizen worden een plaag dankzij hun enorme voorplantingsdrift. Op 25 dagen leeftijd zijn ze geslachtsrijp en kunnen zo'n 80 tot 90 jongen per jaar op de wereld zetten. Ze leven onder het gras en eten onder andere de wortels van het gras. Daarmee sterft de zode af en ontstaat een dode, bruine grasmat.